اخبار کوتاه

افزایش ۳ تا ۵ میلیونی قیمت تیبا در زمستان ۹۹

در زمستان ۹۹ تقریبا بر قیمت بیشتر خودروها افزوده شده این در حالی است که کمتر معامله‌ای در بازار خودرو انجام می شود.

به گزارش پیام آشنا به نقل از خبر آنلاین، بررسی قیمت ها در زمستان به نسبت مدلت مشابه آذرماه نشان می دهد که بر قیمت خانواده تیبا حداقل ۳ و حداکثر ۵ میلیون تومان افزوده شده است.

با وجود کاهش قیمت انواع خودرو در پاییز و به ویژه آذرماه، خریداری برای خودروهای عرضه شده وجود نداشت و این شرایط در دی ماه نیز ادامه یافته به طوری که میزان عرضه خودرو در بازار، چند برابر تعداد خریداران است و با این وجود خرید و فروشی انجام نمی شود.

حباب سکه به ۵۰۰ هزار تومان رسید

طبق تحلیل نایب رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران، طی هفته‌ای که گذشت، علیرغم اینکه در قیمت‌های جهانی طلا به طور متوسط افزایش یک درصدی دیده شد، از سوی دیگر حدود یک درصد کاهش نرخ ارز در بازارهای داخلی ایجاد شد؛ بدین ترتیب همپوشانی رخ داد که سبب ثبات در بازار داخلی سکه و طلا شد که در نتیجه این ثبات و آرامش و همچنین کاهش تقاضاهای سرمایه‌گذاری، حباب سکه به ۵۰۰ هزار تومان کاهش یافت.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، محمد کشتی آرای در رابطه با وضعیت یک هفته اخیر بازار سکه و طلا داخلی اظهار کرد: با توجه به اینکه هفته‌ای که گذشت، هفته پایانی سال میلادی بوده و طبیعتا انتظار نوسانات در بازارهای جهانی می‌رفت، این اتفاق هم افتاد و اونس جهانی از ۱۸۷۰ دلار تا ۱۹۰۰ دلار در طول یک هفته گذشته نوسان داشت. به طور متوسط در هفته اخیر، یک درصد قیمت اونس جهانی افزایش یافت و امروز که بازارهای جهانی تعطیل هستند ۱۸۹۵ دلار است.

نایب رئیس دوم اتحادیه طلا و جواهر تهران ادامه داد: از سوی دیگر در بازارهای داخلی یک درصد کاهش نرخ ارز در طول هفته اخیر ایجاد شد؛ بنابراین یک درصد افزایش قیمت اونس جهانی با یک درصد کاهش نرخ ارز در داخل، یکدیگر را پوشش داده و سبب شد تا ما این هفته نیز یک بازار باثبات را در رابطه با قیمت‌ها داشته باشیم؛ بطوریکه قیمت سکه در طول هفته از یک ثباتی برخوردار بود و هر قطعه سکه بطور متوسط ۵۰ هزار تومان کاهش قیمت داشته است.

اخبار بورس

۱۵۶۹ پاسخگوی سوالات مردم درباره سهام‌عدالت

مدیر مرکز تماس شرکت سپرده گذاری مرکزی گفت: مردم می‌توانند سوالات خود را درباره سهام عدالت و واریز سود سهام با سرشماره ۱۵۶۹ مطرح و پاسخ خود را از کارشناسان ما دریافت کنند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از صدا و سیما، مژگان صفری مقدم با بیان اینکه سرشماره ۱۵۶۹ مربوط به مرکز تماس ذی‌نفعان بازار سرمایه است که اوایل امسال در شرکت سپرده‌گذاری مرکزی راه افتاده است، گفت: سهامداران برای پاسخ به سوالات خود در خصوص واریز سود سهام از طریق سامانه سجام، سوالات سهام عدالت، مجامع الکترونیک و ... می‌توانند در ۷ روز هفته با این مرکز تماس بگیرند و سوالات خود را با کارشناسان مطرح و پاسخ آن را دریافت کنند.

وی با اشاره به اینکه سهامداران عدالت تا اواخر تیرماه فرصت داشتند دو روش مستقیم و غیرمستقیم را برای فروش سهام عدالت انتخاب کنند، اضافه کرد: پس از دوره مذکور دیگر امکان تغییر هر یک از این روش‌ها وجود نداشت و حدود ۴۱ درصد از سهامداران سهام عدالت نیز روش مستقیم را در این زمینه انتخاب کردند.

به گفته صفری مقدم، اوایل دوره‌ای که امکان فروش سهام عدالت به روش مستقیم فراهم شد، با افزایش فشار فروش از جانب سهامداران روبه‌رو بودیم که به مرور این روند آهنگ آهسته‌تری به خود گرفت و کندتر شد.

مدیر مرکز تماس شرکت سپرده گذاری مرکزی در مورد روش مستقیم و غیرمستقیم در فروش سهام عدالت نیز گفت: در روش مستقیم افراد باید با مراجعه به سایت سهام عدالت به نشانی sahamedalat.ir اطلاعات هویتی خود را نسبت به زمانی که سهام عدالت به آنان تعلق گرفته است، به‌روزرسانی کنند و بدین ترتیب شماره تماسی به نام خود و شماره شبا را اعلام کنند.

صفری مقدم با اشاره به اینکه بسیاری از مشکلات مربوط به عدم امکان فروش سهام عدالت و واریز نشدن وجه آن در مراحل بعدی ناشی از اعلام شماره شبای نادرست در سامانه است، ادامه داد: به هر ترتیب سهامداران سهام عدالت باید برای فروش بخشی از سهام خود، آن شرکت کارگزاری را که کد بورسی دریافت کرده به عنوان کارگزار ناظر انتخاب کنند و اگر از این موضوع بی اطلاع هستند، می‌توانند با شماره ۱۵۶۹ داخلی یک تماس بگیرند تا کارشناسان مرکز تماس شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برای اطلاع آنان از کارگزار ناظر، راهنمایی‌های لازم را انجام دهند.

وی گفت: در روش غیرمستقیم نیز سهامداران باید در سامانه سجام (درگاه یکپارچه ذی‌نفعان بازار سرمایه) ثبت نام کرده و به صورت الکترونیکی احراز هویت شوند و کد بورسی دریافت کنند تا بتوانند برای فروش سهام عدالت خود اقدام کنند.

صفری مقدم یادآور شد: بین ثبت سفارش فروش و به فروش رسیدن سهام عدالت تفاوت وجود دارد. ثبت سفارش در صورتی در نهایت به فروش سهام منجر می‌شود که مراحل قبلی اعم از احراز هویت، ارائه اطلاعات شماره تماس و شبای شخص به درستی در سامانه ثبت شده باشد و بعد از به فروش رفتن سهام، در کمتر از یک هفته واریز وجه حاصل آن به شماره شبای شخص صورت می‌گیرد.

راه‌اندازی بازار هدف در فرابورس طی ماه‌های آینده

مدیر عملیات بازار فرابورس گفت: دستورالعمل راه‌اندازی بازار هدف فرابورس در مرحله نهایی است و در ماه‌های آینده این بازار راه اندازی می‌شود.

به گزارش پیام آشنا به نقل از صدا و سیما، محمدصادق غزنوی درباره بازار هدف فرابورس گفت: دستورالعمل راه اندازی بازار هدف در مرحله پایانی است و بعد از ابلاغ نهایی، شرکت‌ها و استارت ایپ‌ها می‌توانند در این بازار پذیرش شوند.

مدیر عملیات بازار فرابورس ادامه داد: برخی از شرکت‌ها شرایط پذیرش در بازار اول و دوم فرابورس را ندارند، اما آمادگی لازم و تمایل برای ورود به بازار فرابورس را دارند.

وی گفت: یکی از مزایای بازار هدف این است که برخی از شرکت‌ها با توجه به معیارهایی که دارند می‌توانند بدون سختگیری‌ها، وارد بازار فرابورس شوند.

غزنوی تصریح کرد: در ماه‌های آینده دستورالعمل این بازار به پایان می‌رسد و شرایط آن اطلاع رسانی می‌شود.

گفتنی است، بازار هدف با مطالعه بورس‌های مطرح دنیا برای شرکت‌های استارتابی ایجاد می‌شود تا شرکت‌های دانش بنیان بزرگ، متوسط و استارتاپ‌ها، بتوانند سهام خود را در این بازار پذیرش کنند و وارد بازار سرمایه شوند.

رئیس سازمان بازرسی کل کشور:

تصمیم جدید شورای رقابت نباید منجر به افزایش قیمت شود

رئیس سازمان بازرسی کل کشور گفت: تصمیم جدید شورای رقابت با هدف نزدیک شدن قیمت‌ها به قیمت واقعی بازار است اما باید مورد نظارت قرار بگیرد که به افزایش قیمت منجر نشود.

به گزارش پیام آشنا به نقل از وزارت صمت، حجت‌الاسلام والمسلمین حسن درویشیان پس از پایان نشست با علیرضا رزم حسینی وزیر صنعت، معدن و تجارت در گفت و گو با خبرنگاران، افزود: وزارت صمت مسئولیت‌های سنگینی به‌خصوص در این شرایط سخت از جمله تنظیم بازار، مبارزه با گرانفروشی و تأمین اقلام و مایحتاج عمومی مردم بر عهده دارد که تحقق همه اهداف و برنامه‌ها با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط امکان پذیر است.

وی با بیان اینکه از مدیران شجاع، پاکدست و ریسک پذیر برای اتخاذ تصمیمات سریع در این برهه حساس کنونی حمایت خواهیم کرد، گفت: خط قرمز نظام مبارزه با فساد است و در زمینه رانت خواری و مبارزه با فساد هیچ‌گونه اغماضی نخواهیم داشت.

رئیس سازمان بازرسی کل کشور هدف از تصمیم جدید شورای رقابت را نزدیک شدن قیمت‌ها به قیمت واقعی بازار دانست و گفت: این تصمیم البته باید مورد نظارت قرار بگیرد که به افزایش قیمت منجر نشود.

وی همچنین ارائه شیوه نامه عرضه محصولات فولادی در بورس را سبب حذف دلالان و کاهش رانت خواری دانست و از تمامی دستگاه‌های ذیربط خواست که در این حوزه همکاری‌های لازم را داشته باشند.

درویشیان راه اندازی و تکمیل سامانه‌های الکترونیکی را برای ایجاد شفافیت مورد تاکید تمامی مسئولین نظام و دولت دانست و گفت: دستگاه‌ها به تکالیف خود در این حوزه باید عمل کنند تا با تحقق دولت الکترونیک، شفاف سازی ایجاد شود و با ایجاد شفافیت فساد کاهش یابد.

تقی نژاد:

افزایش ۱۰ درصدی میزان مصرف گاز مشترکان البرزی

مدیرعامل شرکت گاز استان البرز با بیان اینکه هزینه گاز مشترکان کمتر از ۲۰۰ متر مکعب در ماه رایگان است، اعلام کرد که حدود ۷۰ درصد مشترکان گاز استان پرمصرف هستند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا، حسین تقی نژاد گفت: انتظار می رود تمام مشترکان البرزی برای پیشگیری از قطعی گاز در فصل زمستان و اوایل بهار سال آینده ضمن مصرف بهینه با شرکت گاز همکاری بیشتری کنند.

وی ادامه داد: اگر هر مشترک ۲ درجه دمای منزل یا مکان تجاری را کاهش دهد، زمستان را با کمترین مشکل قطعی گاز پشت سر خواهیم گذاشت.

مدیر عامل شرکت گاز استان البرز گفت: با توجه به مصوبه هیات وزیران اگر هر مشتری در ماه‌های دی، بهمن و اسفند و ۱۵ روز اول فروردین ماه ۲۰۰ متر مکعب و کمتر از آن مصرف گاز داشته باشد گاز بهای او رایگان خواهد بود ضمن آنکه مالیات و عوارض گازرسانی این مشترکان نیز بخشوده خواهد شد.

تقی نژاد با بیان اینکه حدود ۳۰ درصد مشترکان البرز در دهک های یک، دو و سه هستند؛ یعنی میزان مصرف گاز آنها کمتر از ۲۰۰ متر مکعب است گفت: این تعداد شامل بخشودگی هزینه گازبهاها هستند.

وی گفت: دهک چهارم نیز اگر میزان مصرف گاز را کاهش دهند تا ۲۰۰ متر مکعب مصرف قبوض آنان نیز رایگان می شود.

مدیرعامل شرکت گاز البرز از مشترکی که در دهک چهارم قرار دارند خواست، در مصرف گاز صرفه جویی کنند.

تقی نژاد گفت: اگر زمستان امسال مشترکان نسبت به سال های ۹۶ و ۹۷ به میزان ۱۰ درصد در مصرف گاز صرفه جویی کنند ۱۵ درصد تخفیف به آنها تعلق می گیرد و در صورتی که نسبت به زمان های مورد اشاره اضافه مصرف داشته باشند ۱۵ درصد جریمه می شوند.

مدیرعامل شرکت گاز استان البرز گفت: هفته گذشته میزان مصرف گاز در این استان نسبت به هفته های ماقبل ۱۰ درصد افزایش یافت که البته مردم در هفته جاری همکاری خوبی با شرکت گاز داشتند و مصرف را کاهش دادند.

وی گفت: از وزارت نیرو انتظار می رود با تجهیز نیروگاه ها به سیستم مصرف گاز مایع در مصرف سوخت گاز شهری صرفه جویی کند تا شاهد قطعی مشکل گاز مشترکان نباشیم.

مدیرعامل شرکت گاز البرز نیز از مردم خواست افزون بر گاز در مصرف برق، صرفه جویی کنند تا نیروگاه ها گاز کمتری مصرف کنند.

بیات خبر داد:

خاموشی ۶۰ درصد روشنایی معابر اصلی البرز

مدیرعامل شرکت توزیع برق استان البرز اعلام کرد که برای صرفه جویی در مصرف گاز نیروگاه ها، ۶۰ درصد روشنایی معابر اصلی شهرهای این استان تا پایان فصل زمستان خاموش خواهد بود.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا، بهنام بیات گفت: با توجه به برودت هوا و مصرف بی رویه گاز در این روزها سوخت نیروگاه ها دچار مشکل شده که وزارت نیرو برای همکاری با شرکت ملی گاز ایران تصمیم گرفت بخشی از مصارف خود را که مرتبط با روشنایی معابر بلوارهای اصلی خیابان ها است از مدار خارج کند.

وی ادامه داد: از مردم استان البرز انتظار می رود در مصرف برق و گاز صرفه جویی کنند تا بتوانیم روزهای سرد زمستانی را با کمترین مشکل در تامین انرژی پشت سر بگذاریم. مدیرعامل شرکت توزیع برق استان البرز گفت: اولویت این بود که برای کاهش مصرف گاز، برق مشترکان به صورت مقطعی قطع شود اما مسئولان کشور به این نتیجه رسیدند که در فاز اول بهتر است روشنایی معابر و خیابان ها کم شود تا از بحران کمبود گاز جلوگیری به عمل آید.

بیات افزود: البته برق شاهراه های اصلی از جمله اتوبان ها-کرج - تهران - قزوین و سایر جاده های اصلی بعلاوه معابر فرعی پرازدحام روشن است و فقط بلوارهای اصلی که تردد خودروها در آن زیاد است و مطمئن هستیم نور چراغ خودرو ها به روشنایی معابر کمک می کند، خاموش شده اند. مدیرعامل شرکت توزیع برق استان البرز گفت: در مجموع حدود ۶۰ درصد سیستم روشنایی معابر اصلی در استان البرز دچار قطعی و خاموشی برق است که حدود ۲ درصد از مصرف گاز و برق استان را از این طریق کاهش داده ایم.

مالیات بر ارزش افزوده عامل اقتصاد زیرزمینی:

تولید عسل طعم‌دار، مالیات بر ارزش افزوده دارد؛ عسل ساده نه!!

یک تولید کننده با بیان اینکه بسیاری از تولید کننده ها برای فرار از مالیات بر ارزش افزوده به سمت اقتصاد زیرزمینی رفته‌اند گفت: این قانون کپی از برخی کشورها بود اما به درستی اجرا نشد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، یک تولیدکننده با بیان اینکه بسیاری از تولید کنندگان به دلیل پرداخت مالیات زیادی دست و پنجه نرم می کنند؛ در ابتدای راه با نادقایمی‌های فراوان در مسیر اعطای مجوز شروع کسبوکار روبرو است. بعد از راه‌اندازی تولید، بیمه و مالیات نیز با رفتارهای سلیقه‌ای تولید را به شدت تضعیف کردهاند. یکی از مهم‌ترین مشکلات حین کسبوکارها، مشکلات مالیات بر ارزش افزوده است که داد بسیاری از تولیدکنندگان را در آورده است. در همین راستا با حسن حلبساز، تولید کننده در رابطه مشکلات فراوان مالیات بر ارزش افزوده به گفتگو پرداختیم.

حلبساز در ابتدای بحث به گیج‌کننده بودن قانون مالیات بر ارزش افزوده اشاره کرد و گفت: یکی از محصولات تولیدی ما عسل است. ارزش افزوده برای عسل لحاظ نمی‌شود یعنی معافیت مالیات بر ارزش افزوده دارد اما برای تأمین مواد اولیه مثل ظروف ما مجبور هستیم که ارزش افزوده پرداخت کنیم. در حالی که نمی‌توانیم در انتهای آن، ارزش افزوده از مشتری بگیریم. مالیات بر ارزش افزوده بسیار گیج کننده هست و حتی پس از دوازده سال از شروع اجرا، هنوز قانون درست و حسابی ندارد.

تولید عسل طعم‌دار، مالیات بر ارزش افزوده دارد؛ عسل ساده نه!!

این تولیدکننده در رابطه با اجرای بد قانون و نبود معنی واحد از ایجاد ارزش افزوده، گفت: در اجرای قانون تناقضات فراوانی وجود دارد. برای بعضی از عسل‌ها مثلاً وقتی با یک محصول دیگری مخلوط می‌شود، ارزش افزوده برای آن تعلق می‌گیرد اما عسل ساده فاقد مالیات بر ارزش افزوده است. این چه قانونی است که با طعم‌دار شدن محصول باید مالیات بر ارزش افزوده را پرداخت کنید؟ این خود یک معضلی برای ما است. یک مثال دیگر اینکه عسل را با مغز مخلوط می‌کنیم و این ارزش افزوده برای آن لحاظ می‌شود در حالی که خود آجیل و خشکبار هم معافیت ارزش افزوده دارند ولی فرآوری در این محصول حساب می‌شود. این قانون واقعاً گیج کننده هست و هیچ راهکاری هم برای آن نیست.

حسن حلبساز در رابطه با اخذ مالیات بر ارزش افزوده و سوق یافتن تولیدی‌ها به سمت اقتصاد زیرزمینی گفت: با اخذ مالیات بر ارزش افزوده، در صنف ما تولیدکننده‌های زیرزمینی زیاد هستند. تولید کننده‌هایی که واقعاً اصلاً هیچ نام و نشانی حتی ندارند. با مارک خود محصول می‌فروشند و نه مالیات می‌دهند و نه ارزش افزوده‌ی آن را لحاظ می‌کنند ولی تولیدکننده شفاف، باید این مالیات را بپردازد. تولیدکنندگان غیرشفاف در بازار به وفور و زیاد پیدا می‌شوند که یک ریال هم مالیات نمی‌پردازند.

رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران تاکید کرد:

لزوم تأمین زیر ساخت‌های صادرات بخش کشاورزی

رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران گفت: زیرساخت‌های مورد نیاز صادرات بخش کشاورزی به ویژه امکانات لجستیکی و نگهداری و حمل محصولات فسادپذیر کشاورزی باید تامین شود.

به گزارش پیام آشنا به نقل از سازمان توسعه تجارت ایران، «حمید رادبوم» در سی و هشتمین جلسه کارگروه توسعه صادرات با بررسی پیشنهادات وزارت جهاد کشاورزی در خصوص توسعه صادرات محصولات کشاورزی، تصریح کرد: ضعف نلوگان یخچال‌های حمل محموله‌های صادراتی محصولات کشاورزی از مهم‌ترین چالش‌های سر راه صادرات است.

دبیر شورای‌عالی توسعه صادرات غیرنفتی، آموزش تجار و صادرکنندگان در بخش کشاورزی را از مهم‌ترین الزامات توسعه کمی و کیفی صادرات محصولات کشاورزی عنوان و خاطرنشان کرد بایستی اتاق‌های بازرگانی، تعاون و اصناف ایران و تشکل‌های مرتبط برنامه‌ریزی هدفمندتری را انجام دهند.

وی افزود: با توجه به سوابق اقدامات و تصمیماتی که در جلسات قبل شورای‌عالی صادرات و کارگروه توسعه صادرات در خصوص توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی وجود دارد، کماکان دبیرخانه شورای‌عالی صادرات به عنوان رکن هماهنگی فرابخشی در حوزه صادرات غیرنفتی کشور آماده طرح و بررسی پیشنهادات دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی در جلسات کارشناسی و نشست‌های اصلی شورای‌عالی صادرات است.

به گزارش ایرنا، در ۹ ماهه سال جاری، ۱۱۰ میلیون تن کالا به ارزش ۵۲ میلیارد دلار بین ایران و کشورهای مختلف مبادله شد که سهم صادرات ۵۸ میلیون و ۲۰۰ هزار تن به ارزش ۲۵ میلیارد و ۱۰۰ میلیون دلار بود.

مقایسه صادرات غیرنفتی ایران با مدت مشابه سال قبل از لحاظ وزن ۱۷ درصد و ارزش ۲۰ درصد کاهش را نشان می‌دهد اما در ماه‌های باقی‌مانده از سال همچنان به روند افزایشی خود ادامه می‌دهد. همچنین واردات کالا از نظر وزن یک درصد و از لحاظ ارزش ۱۶ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته است.

یادداشت

بحران ارزی نوع اول و علل شکل گیری آن

بحران‌های ارزی، یکی از اصلی‌ترین چالش‌های اقتصاد ایران در دهه اخیر بوده است به طوری که در کمتر از یک دهه، نرخ ارز بازار آزاد افزایش حدود ۳۰ برابری را تجربه کردهاست که در میان تجربه سایر کشورها، کم سابقه بشمار می‌آید. در این یادداشت به سازوکارهای شکل‌گیری بحران ارزی از منظر ادبیات اقتصادی می‌پردازیم.

بحران ارزی از نگاه عموم به افزایش قابل توجه نرخ ارز در کوتاه مدت اطلاق می‌شود. مثلا از تابستان ۹۰ تا زمستان ۹۱ نرخ دلار از حدود ۱۰۰۰ تومان به محدوده ۳۵۰۰ تومان رسید. همچنین قیمت دلار، از حدود ۴ هزار تومان در زمستان ۹۶ به بیش از ۱۸ هزار تومان در پاییز ۹۷ رسید در یک تعریف گسترده‌تر از بحران ارزی، این امکان وجود دارد که بحران ارزی با عدم تغییر قابل ملاحظه در نرخ ارز شکل بگیرد. در این شرایط بانک مرکزی با استفاده از ذخایر خود، نرخ ارز را کنترل می‌کند اما این ذخایر به سرعت در حال کاهش هستند. بنابراین تخلیه شدن سریع ذخایر بانک مرکزی بر اثر افزایش تقاضای ارز هم می‌تواند به عنوان بحران ارزی تلقی شود. هرچند هنوز نرخ ارز در ظاهر افزایش شدیدی را تجربه نکرده باشد.

بحران ارزی برای اقتصاد بسیار پرهزینه است و به طور متوسط باعث کاهش ۵ تا ۸ درصدی تولید ناخالص داخلی طی دو تا چهار سال می‌شود و حتی تا دو سال بعد از وقوع بحران، تولید داخلی زیر خط روند بلندمدت اقتصاد قرار می‌گیرد.

در ادبیات اقتصادی سه نسل از بحران ارزی معرفی شده است که در هر نسل سازوکارهای متفاوتی باعث وقوع بحران ارزی می‌شود که در این یادداشت و یادداشت‌های بعدی به بررسی این نسل‌ها می‌پردازیم.

بحران ارزی نسل اول در واقع داستان اقتصادهای در حال توسعه به همراه کسری بودجه ساختاری دولت را روایت می‌کند که احتمالا دولت با صادرات مواد خام از جمله نفت، کالا و مواد معدنی، از درآمدهای ارزی قابل توجهی برخوردار است. تصور کنید در یک کشور نفتی مثل ایران، بخش قابل توجهی از درآمدهای دولت از طریق صادرات نفت تامین می‌شود و دولت دارای ذخایر ارزی قابل توجه است. به دلایل مختلف از جمله تحریم و یا کاهش قیمت جهانی نفت ممکن است درآمدهای ارزی دولت کاهش یابد چون مخارج دولت از جنس تعهدات به افراد و بخش‌های مختلف - همچون پرداخت دستمزد کارمندان که برای مدت زمان به نسبت طولانی استخدام شدهاند و پرداخت تعهدات به پیمان کاران طرف قرارداد در پروژه‌های عمرانی- است و دولت نمی‌تواند به راحتی مخارج خود را کاهش دهد؛ لذا مخارج دولت بیشتر از درآمدها شده و در نتیجه دچار کسری بودجه می‌شود. حال فرض کنید که کاهش درآمدهای نفتی قرار است برای مدت زیادی ادامه داشته باشد. بنابراین دولت با کسری بودجه ساختاری مواجه خواهد بود. در چنین شرایطی دولت برای جبران کسری بودجه، شروع به فروش ذخایر ارزی خود می‌کند. بدین معنا که مثلا دولت به مردم دلار می‌فروشد و در ازای آن ریال از مردم دریافت می‌کند و در آخر ماه همین پول‌های دریافت شده از طرف مردم را در قالب حقوق کارمندان و پرداخت تعهدات پیمان کاران و - به اقتصاد باز می‌گرداند. در این حالت نقدینگی تقریبا ثابت است و ذخایر ارزی به تدریج کاهش می‌یابد. از طرف دیگر تقاضای ارز از طریق فروش ذخایر پاسخ داده می‌شود و لذا نرخ ارز هم تقریبا ثابت می‌ماند. مشکل آن جا است که ذخایر ارزی بی‌نهایت نیست و سرانجام روزی تمام خواهد شد و مردم هم می‌دانند که درآمدهای ارزی دولت کاهش یافته و دولت کسری بودجه را با فروش ذخایر ارزی جبران می‌کند.

فرض کنید که ذخایر ارزی تمام شده است و دولت دیگر نمی‌تواند با فروش آن، تامین مالی کند؛ حال چه می‌شود؟ بله، دولت مجبور است با چاپ پول کسری بودجه را جبران کند. (فرض بر این است که دولت به هر دلیلی، نمی‌تواند یا نمی‌خواهد مالیات را افزایش و یا مخارج خود را کاهش دهد) چاپ پول موجب افزایش نقدینگی و در نتیجه افزایش تقاضا می‌شود، اما چون به دلیل تخلیه ذخایر، دولت نمی‌تواند مازاد تقاضای ارز را پاسخ دهد، نرخ ارز شروع به افزایش می‌کند. مردم هم صبر نمی‌کنند تا ذخایر کاملاً تخلیه شود و نرخ ارز افزایش یابد. چرا که این امر موجب کاهش قدرت خرید آن‌ها می‌شود. زیرا افزایش نقدینگی اثرات تورمی دارد. بنابراین، انتظارات عقلانی آحاد اقتصادی سبب می‌شود اندکی قبل از این که ذخایر ارزی کاملاً تخلیه شود، آن‌ها برای خرید ارز هجوم بیاورند تا قبل از افزایش قیمت، بتوانند ارز تهیه نمایند تا با افزایش قیمت کسب سود کنند و قدرت خرید خود را حفظ کنند. به این عمل حمله سوداگرانه گفته می‌شود. زیرا افراد برای کسب سود از طریق افزایش نرخ ارز رو به خرید ارز می‌آورند و این امر موجب تخلیه کامل ذخایر ارزی می‌شود و از آن پس نرخ ارز بر اساس عرضه و تقاضای بازار بصورت شناور تعیین می‌شود و دولت نمی‌تواند با دخالت در بازار، نرخ را ثابت نگه دارد.

این یک بیان ساده از بحران نسل اول بود که ریشه اصلی ایجاد بحران ناسازگاری‌های سیاست‌های اقتصاد کلان با ثابت نگه‌داشتن نرخ ارز است. برای جلوگیری از وقوع این دسته از بحران ارزی نیاز است که زمینه‌های ایجاد کسری بودجه دولت مرتفع شود و خصوصاً برای نمونه‌های مثل اقتصاد ایران، بودجه دولت باید به نحوی باشد که شوک‌های درآمد نفتی، کمترین تاثیر را بر نوترازی بودجه داشته باشد و تکیه اصلی دولت بیشتر بر درآمدهای باثبات‌تری مثل مالیات باشد. البته تحریم‌ها در هر صورت از کانال کاهش عرضه ارز، سبب افزایش نرخ ارز تعادلی خواهد شد اما اگر دولت وابستگی قابل توجه به درآمدهای نفتی داشته باشد، بحران با شدت بیشتری رخ می‌دهد؛ چرا که چاپ پول و افزایش نقدینگی سبب می‌شود که از کانال افزایش تقاضا هم بر نرخ ارز فشار وارد شود.

نکته مهم دیگر این است که سرکوب نرخ ارز از طریق فروش ذخایر آثار ویرانگرتری به همراه دارد؛ زیرا سرانجام ذخایر ارزی تمام خواهد شد و هر چه مدت سرکوب نرخ ارز بیشتر باشد، بحران ارزی با شدت بیشتری رخ می‌دهد. این اتفاق مثل آن است که یک تن مواد منفجره داشته باشیم و بدانیم سرانجام منفجر خواهد شد و انتخاب سیاست گذار این است حجم و زمان انفجار را تعیین کند. طبیعتاً اگر اجازه دهیم این یک تن مواد انفجاری، به تدریج در طول زمان منفجر شود به نسبت این که برای مدتی هیچ اتفاقی نیفتد اما سرانجام همه یک تن همزمان منفجر شود، آثار تخریبی آن کمتر خواهد بود. بنابراین در صورتی که افزایش نرخ ارز ناگزیر باشد، بهتر است از همان ابتدا سیاست گذار اجازه دهد نرخ ارز به آرامی بر اساس شرایط بنیادی اقتصاد تعدیل شود و در این صورت بخش‌های مختلف این فرصت را دارند که تصمیمات خود را بر اساس تغییرات تدریجی نرخ ارز بهینه‌یابی کنند و در نتیجه اقتصاد با شوک‌های شدید ارزی مواجه نمی‌شود و یا لااقل با شدت کمتری مواجه می‌شود.

علی خلیلی نژاد
دانش آموخته اقتصاد دانشگاه شریف
Alborz.payam@gmail.com